

DEZVOLTAREA ANTREPRENORIALULUI SOCIAL ÎN REPUBLICA MOLDOVA

DEVELOPMENT OF SOCIAL ENTREPRENEURSHIP IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

DOROȘ Diana, studentă, Specialitatea: DREPT

Academia de Studii Economice din Moldova,
mun. Chișinău, Strada Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni 61
e-mail: dorosdiana188@gmail.com

Abstract: *The development of social entrepreneurship in the Republic of Moldova is a relatively new field, which faces various legal, cultural and political problems. The need to address this topic stems from the international trend towards smart, sustainable and inclusive growth. At present, social entrepreneurship is not sufficiently developed, even if there is a basis of legislation at national level, but this sometimes runs counter to other legal provisions, which make it difficult for businesses to work. However, it is a success that such enterprises exist in the Republic of Moldova, and they show that our state is ready to change its vision and work to create an environment favourable to sustainable development.*

Keywords: *social services, social enterprises, social entrepreneurship, social cohesion, vulnerable people.*

JEL CLASSIFICATION K20, L31

INTRODUCERE

Importanța acestui articol este demonstrat prin subiectul antreprenoriatului social în Republica Moldova care este unul relativ nou. Economia socială și antreprenoriatul social au cunoscut o dezvoltare accelerată la nivel internațional și în mai multe state ale Uniunii Europene, însă este un concept nou pentru Republica Moldova și a fost valorificat insuficient. Deși există câteva experiențe de succes, acestea au fost în mare parte inițiate și dezvoltate exclusiv prin contribuția donatorilor externi. În majoritatea cazurilor societățile comerciale vizate au fost create de asociații obștești [1].

Cercetarea are drept scop constatarea ce reprezintă antreprenoriatul social, observarea când a început în Republica Moldova ca antreprenoriatul social să fie reglementat, dacă este domeniu destul de dezvoltat, dacă atrage atenția antreprenorilor și dacă acest tip de afacere are un mediu favorabil de dezvoltare.

CONȚINUT DE BAZĂ

Analiza surselor bibliografice. În cadrul lucrării au fost cercetate surse precum LEGEA Nr. 845 din 03-01-1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, LEGEA Nr. 223 din 02-11-2017 privind modificarea și completarea unor acte legislative, HOTĂRÂRE Nr. 1165 din 28-11-2018 cu privire la aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Comisiei Naționale pentru Antreprenoriat Social și a listei genurilor de activitate ce constituie activități de antreprenoriat social, totodată au fost studiate și diversele rapoarte privind antreprenoriatul social: Raport privind rezultatele studiului: Cunoștințe, atitudini și comportamente în domeniul antreprenoriatului social în Republica Moldova, dar și sursele electronice.

Metode de cercetare

Acest articol a fost elaborat cu ajutorul metodei analizei a legislației în domeniu precum și a diferitor rapoarte de activitate asupra întreprinderilor sociale. Adăugător am folosit metoda observației, unde am depistat care sunt cerințele și principiile în acest domeniu, dar și cum trebuie să

arate un cadru favorabil dezvoltării antreprenoriatului social. Totodată, am folosit și metoda culegerii de informație.

Rezultatele obținute. La nivel internațional, au fost adoptate legi în acest domeniu cu mult timp în urmă. Drept exemplu este Franța. Aceasta este prima țară care, în 1980, a adoptat o astfel de lege, fiind definită ca „economie socială bazată pe solidaritate”. Această primă formă nu a fost specifică în definirea tipologiei întreprinderii sociale, ci a fost concentrată mai mult pe clarificarea rolului structurilor economice asociative existente în domeniul social. Italia a introdus, încă din 1991, prin lege, forma numită „cooperativa socială”, care nu presupune o reîncorporare a formelor existente, ci definește condițiile de eligibilitate ca o structură să poată fi considerată întreprindere socială. Acest cadru a permis fundațiilor și asociațiilor să se înregistreze ca întreprinderi sociale în mod direct. Legea definește în mod clar domeniile de activitate considerate de utilitate socială, respectiv: bunăstarea socială, sănătatea, educația, instrucția și pregătirea profesională, protejarea mediului și a ecosistemelor, dezvoltarea și moștenirea culturală, turismul social, educația academică și postacademică, cercetarea și serviciile culturale, trainingul extra-curricular și sprijinul pentru întreprinderile sociale [2, p.30].

Legea cadru care reglementează antreprenoriatul social în Republica Moldova este Legea nr. 845/1992, care definește antreprenoriatul social, determină activitățile antreprenoriatului social, precum și condițiile de atribuire a statutului de întreprindere socială și a întreprinderii de inserție. Conform art. 36¹ din LEGEA Nr. 223 din 02-11-2017 [3], activitatea de antreprenoriat social, desfășurată de întreprinderile sociale și întreprinderile sociale de inserție, este orientată spre îmbunătățirea condițiilor de viață și oferirea de oportunități persoanelor din categoriile defavorizate ale populației prin consolidarea coeziunii economice și sociale, inclusiv la nivelul colectivităților locale, prin ocuparea forței de muncă, prin dezvoltarea serviciilor sociale în interesul comunității, prin creșterea incluziunii sociale.

Prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1165 din 28.11.2018 [4] s-a aprobat:

- Lista genurilor de activitate ce constituie activități de antreprenoriat social;
- Regulamentul de organizare și funcționare a Comisiei Naționale pentru Antreprenoriat Social;
- Regulamentul privind modul de organizare și desfășurare a concursului privind selectarea membrilor Comisiei Naționale pentru Antreprenoriat Social din rândul reprezentanților societății civile.

Alte măsuri de sprijin pentru întreprinderile sociale:

1. LEGEA Nr. 131 din 03-07-2015 privind achizițiile publice
2. HOTĂRÂREA Nr. 49 din 29-04-2021 pentru aprobarea Regulamentului privind subvenționarea locurilor de muncă
3. HOTĂRÂREA Nr. 1276 din 26-12-2018 pentru aprobarea procedurilor privind accesul la măsurile de ocupare a forței de muncă

Antreprenoriatul social reprezintă activitatea continuă de fabricare a producției, executare a lucrărilor sau prestare a serviciilor în scopul obținerii de venituri pentru a fi utilizate în scopuri sociale, inclusiv pentru prestarea serviciilor sociale. Scopul antreprenoriatului social este soluționarea unor probleme sociale și creșterea gradului de ocupare a persoanelor aparținând grupurilor defavorizate.

Antreprenoriatul social contribuie la creșterea incluziunii sociale, crearea de locuri de munca, implicarea persoanelor aparținând grupurilor defavorizate în activități economice și facilitarea accesului acestora la resursele și serviciile sociale [5]. Caracteristici de bază ale întreprinderilor sociale sunt:

- servesc interesului comunității (obiective sociale, societale și de mediu) și nu urmăresc maximizarea profitului;
- au un caracter inovator, prin natura bunurilor și serviciilor pe care le oferă și prin metodele de organizare și producție pe care le utilizează;
- angajează membrii cei mai dezavantajați ai societății (persoane excluse social), promovând astfel coeziunea socială, ocuparea forței de muncă și reducerea inegalităților [6].

În anul 2021 a fost creată Platforma pentru dezvoltarea antreprenoriatului social în Republica Moldova. Aceasta și-a pus drept scop:

- a. să dezvolte și să promoveze cultura antreprenoriatului social în Republica Moldova;
- b. să creeze un cadru normativ favorabil antreprenoriatului social și să valorifice potențialul acestui sector în dezvoltarea economică și socială. Să dezvolte un pachet de facilități fiscale și non-fiscale de stimulare a sectorului de antreprenoriat social în valorificarea potențialului pe care îl au în dezvoltarea comunitară întreprinderile sociale;
- c. să faciliteze accesul la piață și instrumente financiare specifice sectorului de antreprenoriat social din Republica Moldova.

În Republica Moldova funcționează câteva întreprinderi sociale precum: EduJoc, Dulce Pai, Eco Vox, Floare de Cireș Catering, Tinerii pentru Eco plastic etc, dar ele întâmpină o multitudine de probleme.

Chiar dacă Legea nr. 845/1992 prevede că statul acordă facilități fiscale întreprinderilor sociale și/sau întreprinderilor de inserție, Codul fiscal nu conține nicio normă care ar confirma acest lucru. Momentan, întreprinderile sociale și întreprinderile sociale de inserție sunt supuse aceluiași regim fiscal ca și o întreprindere clasică. În condițiile lipsei acestor facilități, o întreprindere socială (care este obligată să asigure reinvestirea profitului său în proporție de 90% sau a întreprinderii sociale de inserție care mai trebuie să asigure constant 30% din personalul său angajat să aparțină categoriilor defavorizate) este lipsită de orice motivație de a desfășura antreprenoriat social în condițiile legii [7].

Deși întreprinderile sociale au teoretic acces la piață (nu le este interzis să comercializeze produse și servicii), acestea nu sunt prezente pe piață și nici nu beneficiază de măsuri de srijin sau tehnologie pentru a depăși această barieră. Pe de altă parte, numărul redus de întreprinderi sociale dezvoltate în Republica Moldova nu le ajută să fie vizibile pe piață și să educe clienții în ceea ce privește achizițiile responsabile. Deși o mare parte din întreprinderile sociale oferă servicii practice de interes public, autoritățile publice centrale și locale preferă achizițiile de la companii clasice (de profit) [8].

Conform Raportului de analiză a situației actuale și a provocărilor în ceea ce privește dezvoltarea antreprenoriatului social în R. Moldova, avem un grad foarte scăzut al culturii antreprenoriatului social în R. Moldova. La moment există interes pentru creșterea acestui indicator din perspectiva ONG-urilor/ întreprinderilor sociale și a mediului academic, fiind implementate o serie de proiecte cu atragerea experților din alte țări. Chiar dacă există interes pentru continuarea activităților de antreprenoriat social, asociațiile obștești nu sunt destul de motivate/interesate să se înregistreze ca ÎS sau ÎSI. Există o serie de motive invocate care justifică lipsa interesului:

1. Insuficiența facilităților;
2. Concurența cu mediul de afaceri;
3. Cunoștințe limitate despre antreprenoriatul social;
4. Lipsa unui model de afaceri bine definit pentru inițiativele de antreprenoriat social;
5. Resurse umane;
6. Lipsa pieței de desfacere;
7. Promovarea deficitară a conceptului de antreprenoriat social [9, p.26].

Printre provocările cu care se confruntă azi antreprenoriatul social este lipsa unei legi speciale și a unei strategii naționale pentru dezvoltarea antreprenoriatului social, mecanismul nefuncțional de participare în cadrul achizițiilor publice rezervate pentru întreprinderile sociale și de inserție și accesul limitat la surse de finanțare private [10].

CONCLUZII

Antreprenoriatul social în Moldova se află în primele sale etape de dezvoltare și nu poate crește fără o serie de eforturi constante și susținute de toți actorii implicați. Pe lângă cadrul legislativ, este necesar să se inițieze măsuri concrete pentru crearea unui ecosistem favorabil dezvoltării: accesul

la diferite instrumente de finanțare și piețe, structuri de sprijin pentru afaceri, dezvoltare resurse umane și cercetare, facilități fiscale și non-fiscale diferențiate pe tipuri de întreprinderi sociale etc. Acest aspect, necesită parcurgerea unor pași importanți:

- Elaborarea unui document de politică publică sau a unui program național de dezvoltare a antreprenoriatului social
- Armonizarea legislației secundare cu Legea Antreprenoriatului Social
- Pilotarea unor programe de tipul: scheme de administrator de grant care să includă: formare / mentorat / finanțare / promovare / măsurare impact
- Elaborarea unei Strategii Naționale de Dezvoltare a Antreprenoriatului Social însoțit de un plan de acțiune multianual
- Colectarea periodică de date / cercetare / evaluare / dezvoltare resurse umane [11].

Antreprenoriatul social este un instrument util în atingerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă 2030 la care și Republica Moldova a aderat.

Considerăm că antreprenoriatul social trebuie dezvoltat mai intens, deoarece este util în îmbunătățirea condițiilor de viață, contribuie la ocuparea forței de muncă, dezvoltarea serviciilor sociale în interesul comunității și oferă oportunități persoanelor din categoriile defavorizate ale populației de a se implica în activități economice și sociale, inclusiv la nivelul colectivităților locale.

BIBLIOGRAFIE

[1] Raport de analiză a situației actuale și a provocărilor în ceea ce privește dezvoltarea antreprenoriatului social în Republica Moldova, draft 1, 02.09.2019, p.30

Disponibil: https://antreprenoriatsocial.md/media/files/files/raport_de_analiza_antreprenoriat_social_0_2739266.pdf,

Accesat: 24.03.2024.

[2] Op.citată. p.30

[3] Lege nr. 223 din 02-11-2017 privind modificarea și completarea unor acte legislative, Publicat : 24-11-2017 în Monitorul Oficial Nr. 411-420 art. 689

Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=101472&lang=ro, Accesat: 25.03.2023

[4] Hotărârea Nr. 1165 din 28-11-2018 cu privire la aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Comisiei Naționale pentru Antreprenoriat Social și a listei genurilor de activitate ce constituie activități de antreprenoriat social, Publicat: 14-12-2018 în Monitorul Oficial Nr. 467-479 art. 1292

[5] <https://www.antreprenoriatsocial.md/index.php?l=ro> , Accesat: 25.03.2023

[6] https://eures.ec.europa.eu/social-enterprise-entrepreneurship-social-impact-2018-10-18_ro, Accesat: 25.03.2023

[7], Raport privind rezultatele studiului: Cunoștințe, atitudini și comportamente în domeniul antreprenoriatului social în Republica Moldova, 2022 p. 47

Disponibil: <https://www.keystonemoldova.md/wp-content/uploads/sites/4/2022/12/Final-report.pdf>, Accesat: 25.03.2023

[8] Cartea albă pentru antreprenoriatul social, recomandări pentru îmbunătățirea antreprenoriatului social în Republica Moldova, 2022, Disponibil: <https://drive.google.com/file/d/1m-dRZgx5PjENWESNoO8Wix9ogF3S-oar/view>, Accesat: 25.03.2023

[9] Cadrul normativ privind antreprenoriatul social în Republica Moldova: constatări și recomandări, raport de analiză, *EU4Youth* - Valorificarea potențialului tinerilor antreprenori sociali din Moldova și Ucraina, 2021, p.97, Disponibil: https://eunighbourseast.eu/wp-content/uploads/2021/07/eunlocking-legal-analysis-report-mol_ro.pdf Accesat: 25.03.2023

[10] <https://www.bizlaw.md/antreprenoriatul-social-in-republica-moldova-care-sunt-prioritatile-de-dezvoltare>, Accesat: 26.03.2023

[11] https://antreprenoriatsocial.md/media/files/files/raport_de_analiza_antreprenoriat_social_0_2739266.pdf, Accesat: 26.03.2023

Coordonator științific: TIGHINEANU Alexandra, dr. conf. univ.,
Academia de Studii Economice din Moldova, mun. Chișinău,
Strada Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni 61,
Adresa: alexandra.tighineanu@ase.md